

THE ROLE OF EXACT SCIENCES IN THE ERA OF MODERN DEVELOPMENT

ИНГЛИЗ ТИЛИНИ ЎҚИТИШДА ИНТЕРФАОЛ МЕТОДЛАРДАН Фойдаланиш АХАМИЯТИ

Ёқубова Гуласал Фарходжон қизи
Фарғона давлат университети Инглиз
тили ўқитиш методикаси ўқитувчиси

***Аннотация:** Ушбу мақолада инглиз тилини ўқитишда интерфаол методлардан фойдаланиш ахамияти ва инглиз тилини самарали ўргатишнинг бир неча усуллари ҳамда тил ва уни ўрганишда фойдаланиладиган замонавий таълим технологияларидан ҳам бир нечаси ёритиб берилган.*

***Калит сўзлар:** Тил, инглиз тили, тилни мустақил ўрганиш, таълим технологиялари, лойиҳа, қизиқиш, фаоллик, интерактив методлар.*

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев томонидан узлуксиз таълим тизимининг барча босқичларида ўсиб келаётган ёш авлодни чет тилларига ўқитиш сифатини таъминлаш, чет тилларида эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш, ушбу йўналишдаги ўқув дастурларининг узвийлиги ва узлуксизлигини таъминлаш, чет тилларини билиш даражасини баҳолашнинг миллий тест тизимини ривожлантириш асосида малака сертификатиغا эга бўлган ўқувчилар, талабалар ва педагогларга имтиёзлар бериш ҳамда уларни рағбатлантириш мақсадида 2017-2018 ўқув йилидан бошлаб узлуксиз таълим тизимининг барча босқичларида чет тилини ўзлаштириш даражасини давлат таълим стандартларида белгиланган “Тинглаб тушуниш” (Листенинг), “Ўқиш” (Рединг), “Ёзиш” (Вритинг), “Гапириш” (Спеакинг) кўникмалари асосида баҳолаб бориш механизмини ишлаб чиқиб, амалиётга жорий этиш; 2018-йил 1-январдан бошлаб чет тилини билиш даражаси тўғрисидаги давлат намунасидаги малака сертификатиغا эга бўлган ўқувчи, талаба ва педагогларга етакчи хорижий таълим муассасаларида тил ўрганиш амалиётларини ташкил этиш;

2018-йил 1-сентябрга қадар чет тилларини ўқитишнинг асосий босқичлари умумий ўрта таълим муассасалари ва академик лицейларда таъминланишини назарда тутган ҳолда узлуксиз таълим тизимининг барча босқичларида ўзаро узвийлик ва узлуксизлик тамойилларига асосан ўқув дастурларини ишлаб чиқиб, амалиётга жорий этиш вазифалар белгилаб берилди. ҳозирги кун ўқитувчиларига янги вазифа ва бир қанча маъсулиятларни юклайди. Замонавий технологияни кириб келиши билан инглиз тилини ўқитиш анъанаси сезиларли даражада ўзгарди. Ўзбекистон

THE ROLE OF EXACT SCIENCES IN THE ERA OF MODERN DEVELOPMENT

Республикаси биринчи Президенти И.А Каримов томонидан чет тилларни янада такомиллаштириб ўқитиш юзасидан 2012-йил 10-декабрда ПҚ-1875 яъни “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинди. Бу қарорга кўра чет-тили ўқитувчиларига замонавий педагогик ва ахборот коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда ўқитишнинг илғор услубларини жорий этиш ва ўсиб келаётган ёш авлодни чет тилларда эркин сўзлаша оладиган қилиб тайёрлаш маъсулияти юклатилди. Қарор бир неча банддан иборат бўлиб, айнан қарорнинг тўққизинч бандида инновацион технологиялардан фойдаланиш ҳақида батафсил айтиб ўтилган. Қарорнинг тўққизинчи бандига кўра, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Давлат алоқа, ахборотлаштириш ва телекоммуникация технологиялари қўмитаси, Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги ҳамда Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, болалар ва ёшларнинг манфаатлари ҳамда қизиқишларини инобатга олган ҳолда қуйидагиларни таъминласин: Телевидения, шу жумладан, маҳаллий телеканаллар орқали болалар ва ўсмирларни хорижий тилларга ўргатиш бўйича кўрсатувлар тайёрлаш ҳамда уларни трансляция қилиш, бошқа халқларнинг тарихи ва маданияти, жаҳон илми ва техникасига бағишланган илмий-оммобоп, хорижий бадиий ҳамда мультипликациявий фильмларни ўзбек тилидаги субтитр ёрдамида, мунтазам кўрсатиб боришни амалга ошириш; “Зиёнет” тармоғи орқали таълим муассаларининг халқаро таълим ва билим олиш манбаларига кириш имкониятларини сезиларли орттириш, унинг ресурс марказини мультимедиа ресурслари, шахсий компьютерлар ва мобиль ускуналар учун иловалар билан бойитиш, шунингдек инглиз тилида ўқув ва бадиий адабиётлар, ихтисослаштирилган расмлар билан безатилган газеталар ва журналларни чоп этиш, уларга махсус рукнлар ҳамда иловаларни ташкил қилиш” деб келтирилганлиги сабабли айтилади ҳамда барча инглиз тили ўқитувчилари ўз дарсларини янада жонлантириш мақсадида технологиялардан фойдаланиш заруриятини ҳис эта бошладилар.

Ҳозирги кунда инглиз тилини ўрганишнинг аҳамияти Ўзбекистонда аввалгига қараганда анча юқори бўлиб бормоқда. Бир қанча инглиз тили мутахассислари инглиз тилини ўрганишни янги метод ва ёшларини ҳаётга тадбиқ қилишмоқда. Бу албатта чет тилларни ўқитиш самарадорлигини янада оширади. Технологиялардан фойдаланиб, ўқитишнинг бир қанча ўзига хос афзалликлари мавжуд. Бундан ташқари, у ўқитиш тизимини анча

THE ROLE OF EXACT SCIENCES IN THE ERA OF MODERN DEVELOPMENT

самарадорлигини оширади ва ўз навбатида тил ўрганиётган ўқувчини замон билан ҳамнафас бўлиб, олға интилишига кўмаклашади. Технология аста секинлик билан анъанавий ўқитишнинг ўрнини эгалламоқда. Бугунги кунда телевизион дастурларда бир қанча инглиз тилини ўргатишга кўмаклашувчи янги дастур ва кўрсатувлар мунтазам равишда узатилиб келинмоқда. Шунинг ҳам алоҳида таъкидлаш керакки, бугунги кунда ўқитишнинг самарадорлигини ошириш учун Ўзбекистонда янги замонавий инновацион технологиялардан фойдаланишнинг янги методлари жорий қилинди. Мисол учун, мультимедия асосида чет тили ўргатилаётган ўқувчида тўрт кўникмани ривожлантириш, қизиқарли материаллар орқали ҳам кўриб, ҳам эшитиб ўрганиш имконияти пайдо бўлди. Бундан ташқари ўқувчи жонли ҳаракатларни кўриб баъзи сўзларнинг маъносини тахмин қила олади ва уни тушинишга ҳаракат қилади. Албатта ҳар қандай чет тили дарсларида замонавий технологиялар компьютер, ра-дио, СД, ДВД қўллаш таълим жараёнини янада олға силжиб, ўсиб келаётган ёш авлодга чет тилларни тезроқ ўрганиш имконини беради. Инглиз тили дарслари давомида баъзи ўқитувчиларнинг технологияларни қўллашни билмасликлари ва фойдаланмасликлари, ўқувчиларнинг бир мунча зеркишларига олиб келади. Айнан шу сабабли яъни ўрганувчининг иштиёқини сўндирмаслик учун дарс давомида технологиялардан ва камида компьютердан фойдаланиш ўрганувчининг қизиқишини ортиб боришини янада таъминлайди. Зеро, ўрганувчининг ёшига, қизиқишига, қобилиятига, дарсларни ўзлаштиришига қараб тайёрланган ўқув материаллари албатта самара беради. Аксинча, биз ўқитувчилар ушбу талаблар асосида ўқув материалларини танламасак, бошланғич синф ўқувчиларига мураккаб сўзлардан иборат бўлган видео-фильмлар, кўшиқлар ёки матнларни эшиттирсак ёки мул-тимедиа, компьютерлар орқали намоиш этсак, ўрта ва юқори синф ёки гуруҳ ўрганувчиларига жуда ҳам содда матнлардан иборат ўқув материалларини намоиш этганимизда ўрганувчиларнинг тилни ўрганишга бўлган қизиқишлари аста-секин сўна бошлайди ва дарсларни ўзлаштирамай қўйишади. Бу эса ўз навбатида баҳоларнинг пасайиб кетиши, ўқитувчининг ўқувчилар олдида ўз ҳурматини ёқотиб қўйишга олиб келиши мумкин. Демак, бундан келиб чиқадики дарс давомида технологиялардан шунчаки фойдалиш эмас, балки уларни ўз ўрнида қўллай билиш ва технологиялардан фойдаланиш ўқувчи билимини оширишга хизмат қилишини таъминлаш асосий вазифа ҳисобланади.

THE ROLE OF EXACT SCIENCES IN THE ERA OF MODERN DEVELOPMENT

Ҳозирги СЭФР яъни Халқаро Европа таълим стандартларининг талаблари бўйича тўртта: (writing, reading, listening, speaking) инглиз тилида ёзиб, ўқиб, тинглаб, сўзлашиб ўрганиш компетенциялари бўйича олиб борилаётган дарслар давомида технологиялардан унумли ва ўринли фойдаланиш аҳамиятлидир. Масалан, тинглаб – тушуниш дарсларида аудио матнларни кўйиб эшиттиришнинг ҳам ўзига яраша қонун-қоидалари мавжуд. Унда асосий мақсад ўрганувчи эшитаётган аудио материални тушуниб олиши ва уни қийналмасдан таҳлил қила олиши муҳимдир. Бунинг учун эса энг аввало, муҳитни аудио материални кўйиб эшиттириш учун ҳозирлаш, бунда тингловчилар осойишта муҳитни таъминлашлари, ўқитувчи эса қўйилаётган аудионинг сифатига ҳамда овоз кучайтиргичларнинг яхши ишлаётганлигига эътибор қаратиши ва аудиони эшиттиришдан олдин ва кейин бажариладиган машқларнинг тайёр эканлиги ва ўрганувчилар тарқатма материаллар билан таъминланган бўлиши лозим. Қўйилган барча талаблар амалга оширилгач, ўқитувчи аудиоматериални ўрганувчиларга кўйиб эшиттиришни бошлаши мумкин. Эшиттирув камида икки марта амалга оширилади акс ҳолда тил ўрганувчилар мавзунини тушунмасликлари ва аудио материал эшит бўлингач бажариладиган машқларни тўғри бажара олмасликлари мумкин.

Шунингдек, сўзлашиб ва ёзиб ўрганишда ҳам технологиядан фойдаланган ҳолда дарс ўтиш жараёнида мультимедиялардан фойдаланиб, ўрганувчиларга видео – фильмлар, роликлар намойиш қилиш ва уни муҳокама қилиш жуда самарали усул ҳисобланади. Бунда ўрганувчиларга таниш бўлган луғат ишлатилиши, янги ва мураккаб сўзлар иштирок этган бўлса сўзларга изоҳ бериш, янги сўзлар билан боғлиқ бўлган машқлар бажариб олингач, видео материални намойиш этиш мумкин. Бу жараёни амалга ошириш учун ҳам албатта тинч, шовқин бўлмаган муҳит, қулай ва тоза синфхона, барчага тамоша қилиш имконининг мавжуд бўлиши, овоз кучайтиргичларнинг ишлаётганини текшириб чиқиш муҳимдир. Видеони кўйиб беришдан олдин, ўрганувчиларнинг намойиш этилиши керак бўлган видео мавзуси ҳақида суҳбатлашиш, савол-жавоблар ўтказиш, ҳақиқатдан ҳам ўрганувчилар ушбу мавзуга қизиқишаётганликларига амин бўлгач видео материални кўйиб бериши керак. Видео тугагач ўқитувчи ўқувчиларнинг видео-фильм ҳақидаги фикрлари билан қизиқиши, машқлар бажариши керак бўлади. Ушбу этаплар тўғри амалга оширилгач, бу дарслар албатта ўрганувчиларнинг қизиқишлари ва билимларининг ортиб боришига катта ҳисса қўшади. Бундан келиб чиқадики, дарсларимизни янада бойитиш, ўрганувчиларни қизиқтира олиш, уларнинг

THE ROLE OF EXACT SCIENCES IN THE ERA OF MODERN DEVELOPMENT

билимларини бойитишда замонавий технологияларнинг ўрни беқиёсдир. Уларни тўғри ва ўринли қўллаш олиш эса ютуқларимизнинг асосий гарови ҳисобланади.

REFERENCES

1. Рустамович, А. О., & Исмоиловна, А. Г. ТҲЕ СОНСЕПТ ОФ ДИАСПОРА РЕФЛЕСТЕД ИН ВОРЛД ЛИТЕРАТУРЕ.
2. Ачилов, О. Р. (2017). ИМПРОВИНГ СТУДЕНТСЪСРИТИСАЛ ТҲИНКИНГ ТҲРОУГҲ СРЕАТИВЕ WRITING TASKS. Ин *Интернационал Ссиэнтифис анд Прастисал Сонференсэ Ворлд ссиэнсэ* (Вол. 4, Но. 4, пп. 19-23). РОСТ.
3. Жумаев, С., Кхудайбергенов, С., Ачилов, О., & Алламуратова, М. (2021). Ассесмент сритериа фор оптимизатион оф параметерс аффестинг то лосал вагон-флоуэ ат раилвай ситес. Ин *ЭЗС Вэб оф Сонференсэс* (Вол. 264, п. 05022). ЭДП Ссиэнсэс.
4. Ачилов, О. Р. (2018). ИСЛАМ АБДУГАНИЭВИЧ КАРИМОВ–ТҲЕ ФОНДЕР ОФ СИВИЛ СОСИЭТЙ ИН УЗБЕКИСТАН. *ИСЛОМ КАРИМОВ–ЯНГИ ДАВР ЎЗБЕК ДАВЛАТЧИЛИГИНИНГ АСОСЧИСИ*, 299.
5. Ачилов, О. Р. (2018). СОМПАРАТИВЕ АНАЛЙСИС ОФ ФОРЕГРОУНДИНГ ИН ЭНГЛИШ АНД УЗБЕК ЛАНГУАГЕС. *Вэб оф Счолар*, 5(4), 23-27.